

GIÁ BÁN	
DÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm . 5\$30	6\$00
Sáu tháng 2.80	3.50
Ba tháng 1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho
M. TRẦN DINH PHIÊN. — Ai
đăng quảng-cáo, việc riêng
xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút
HUỖNH-THỨC-KHANG
Quản lý
TRẦN-DINH-PHIÊN

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Đường Đông-Ba-Huê
Giấy thép số 62
Giấy thép: TIẾNG-DÂN - Huê

Mục-dịch chánh:
trí tốt là mưu hạnh-
phúc cho đại-đa số,
chớ không phải là
vì số ít.

CẢM TƯƠNG ĐỐI VỚI KỶ HỘI-ĐỒNG CẢI-CÁCH

ở Huê ngày 8 Aout 1930

TÒA KIỂM-DUYỆT BỎ

CHIM YỀNG SÁNG TRÍ

Vong-cơ lên sinh tính thích chơi
hoa diêu, trước biển treo cái lồng
Yềng, lâu ngày Yềng nói tiếng người
rất thạo. Tiên sinh khi vào buồng thì
cùng Yềng nói chuyện về tiên khiển.
Một hôm Tiên sinh hỏi Yềng rằng:
— May nhất sự cái gì?
— Tôi nhất sự là Yềng!
— May là Yềng lại nhất sự-Yềng,
là tại làm sao?
— Trong thiên hạ duy đồng loại
là hay làm hội lẫn nhau: chia cửa
rẻ nhà là anh em ruột; tranh quyền
cướp lộc là bạn đồng liêu. Bởi vậy
nên kẻ đánh vạc lấy vạc làm mối
để như vạc: là vạc giết vạc; kẻ săn
voi lấy voi làm mối để như voi:
sự là voi giết voi. Thế có phải đồng
loại làm hại lẫn nhau đấy không?
chính tôi mà vào lồng ông đây là
bởi Yềng chớ gì?
Tiên sinh nghe mấy lời Yềng nói
cho là có lý, mà nghĩ con vật cũng
có một điểm sáng.

Đặng-dăng-tử

VẠN-VĂN

Nghĩ sự đời

Thơ nhân dân tưởng nghĩ sự đời,
Sự đời chán lắm hỡi ai ơi!
Khôn ngoan rất giống đi lừa đảo,
Nghèo khổ già đời chịu bị hại.
Danh giá cũng là danh giá hão,
Nghĩa nhơn chín nửa nghĩa nhơn hoai.
Thối đời đen bạc xem nhiều lắm,
Không khác thời thời, nở gượng cười.
Gượng cười đời lắm giọng chua cay,
Cái lưới không xương lưới là lay.
Không bạc, không tiền, khôn cũng dại,
Có thân, có thể, dở mà hay.
Thằng mù dẫn lối cho thằng sáng,
Đưa vạc làm thầy lại đưa ngay.
Tréo ngược trở đời ra thế ấy,
Còn phân ai dở với ai hay?
Dở hay nào biết được ai đâu?
Trắng lộn đen mà vàng lộn than.
Ngoài mặt khôn phân người phân
phúc,
Trong lòng khó biết dạ nông sâu.
Chim kia lọt lưới khôn dò bầy,
Cá nọ tham mồi phải mắc câu.
Thương hại trần ai trong một kiếp,
Ai ai bao nỗi đời nhau?
Lừa nham thối đủ cả trăm vánh,
Giả dối trò đời thật đáng khinh.
Đạo đức nghìn xưa chôn chặt đất,
Vấn minh lối mới khắc đầy manh.
Đời hễ về nhơ phường sản khấu,
Bán lợi mua danh buổi cạnh tranh.
Nghĩ mãi sự đời thêm quá chán,
Đêm trường trần troc suốt năm canh.
V.-G.-B.

Câu chuyện trên xe

Di chuyển xe lửa vừa rồi lại tình
cờ gặp hai nhà trước tác. Mới nghe
câu chuyện của họ, những mong
mở rộng cái kiến văn của mình:
..... Từ lúc thấy giới thiệu quyển
..... của ông sao chưa thấy trên
báo chương giới thiệu quyển khác?
— Tôi mấy lần cũng bận việc,
nên chưa viết được quyển nào nữa.
Nhưng nếu có viết cũng chẳng muốn
các nhà báo giới thiệu làm gì, vì
có nhà báo họ không ưa sách mình
nên trong câu giới thiệu của họ
có hại cho sự tiêu thụ. Bác thử
ngồi xem, có sách gì người ta thích
đọc bằng tiền inuýt ai tình, mà họ
bảo mình rằng sách ấy không hợp. Ở
giữa thế giới kim tiền này, nếu phải
nghe lời họ thì cũng thật khó tính.
— Nhưng nếu ông thử xoay về
các thứ sách khoa học huyền bí như
đoán mộng, bói toán v.v. có lẽ cũng
có nhiều người thích đọc lắm chứ!
— Vâng, ở Bắc-kỳ vì họ nghĩ
như vậy nên năm nay đã có thứ
sách ấy ra đời; nhưng cũng không
khỏi có người công-kích.
— Nói như ông thì nếu mình
không muốn cho các nhà báo giới
thiệu, sự họ nói xấu cho sách mình,
mà mình cũng có thể bán chạy, thì
có một phương bán giá cho thật rẻ.
— Vẫn biết thế, nhưng cũng phải
ngó lại bản-tên, bản-phủ-tên
nếu rẻ quá thì cũng không được.
Nghe câu chuyện đến đây, mình nghĩ
một bên cũng ngửa mặt, nói xen:
— Thưa hai ngài, rẻ chừng nào?
rẻ bằng cái quyển sách nọ, giấy
gần ba trăm trương mà giá có 5
cát là cùng chứ! Nhưng xin lỗi
hai ngài, viết sách là một việc mà
muốn bán cho chạy là một việc
khác, và sách bán chạy với sách
giúp ích cho đời lại cũng là hai
thứ khác nhau nữa. Những tiền
thuyết tình, những tiền tranh đồ
màu, coi quyển như thế thì những
mong quyển như thế xuất bản mà mua
xem, đó là cái tâm-lý chung của
bạn thanh-niên nam nữ; nhằm về
cái hướng đó mà trau ngời bút
cho nhộn thì lo gì sách mình bán
không chạy. Hay là lợi-dụng cái
đám trẻ em - ủa, chưa hẳn ở
trong lòng hủ lậu của người mình
mà đem chuyện thần tiên mà quí
gieo vào, thì sự gì sách mình không
kể được. Nhưng sách như thế có
hại đến đường luân-lý, và trở ngại
cho cuộc tiến hóa của đời. Người
viết sách như thế lại càng hạ tiện
và đặc tội hơn bọn phạm thường
nữa, vì một đường thì vì không
học thức nên chỉ xúc phạm đến
cái vật hủ hình, còn một đường
thì có chút ít học-thức nên đem
cái mối hại vô hình mà gieo vào
những cái óc còn non nớt, làm
cho càng thường hại hoại, luân-lý
suy đồi, trình-độ tri-ức lại đi
thối lui về cõi dã-man, mê-lạc...
Mình nói chưa dứt câu thì ở
một bên cạnh có chàng thanh-niên
coi bộ chất phác, miệng phì phà
một điệu thuốc lá bằng ngón chun
cái, ngó mình mà nói:
— Anh nói thật phải đó, đương
lúc geo cao cơm kém và giấy tiền
vàng bạc đương đắt này, ai có viết
sách viết vô làm sao mà giảm bớt
chuyện công quấy đi thì viết, bằng
viết mà bày thêm chuyện vô ích
ra thì thật là giấy trắng mà có khi
cần dùng về... còn hơn, vì in
chữ trên ấy, thêm tội với tháoh...
Câu chuyện đến đây xe lửa đến
ga Huế, mình sách sách cấp bước
xuống mà những tiếng không được
nói chuyện cho lâu dài.

Một người dân Trung-kỳ
KHÍ-NHÂN

Giang-tập

CUỘC THỂ TRUNG-HOÀ

SẼ RA THẾ NÀO

(Thập theo)

Năm 1911 Dân quốc thành lập,
Mãn thanh thời vị; xem biểu diện
thì giống như cách mạng để thành
công rồi, mà kỳ thực cái tên Mãn-
Thanh nay đổi khác mà cái tên Mãn-
Thanh vẫn còn nguyên. Trong đám
cách mạng, một ít người chân chính
vẫn thấy rõ công cuộc cách mạng chưa
trật để mà tìm cách tiến hành, song
phần nhiều thì thấy cạn nghĩ gần,
cho như vậy là thành công rồi,
không nghĩ gì việc sau nữa. Một phần
lớn quan lại Mãn-Thanh, cũng nhân
nhịp mà mạo cái tên dân đảng để
giữ quyền lợi riêng; bọn quân
phiệt đã khởi lên, mà trong dân
đảng, nhiều người lại biến tiết (như
Trần-quỳnh-Minh); khi ấy Tôn-văn
mới sinh ra cái chính kiến liên Cộng.
Đó là nói về bề trong; còn bề ngoài
dầu tiên liệt cường đối với cộng
việc cách mạng Tôn có ý khinh rẻ,
cho là không làm gì được. Kịp thấy
cuộc Võ Hán khởi nghĩa, không bao
lâu mà lập thành nước cộng hòa,
vẫn ngó nhau mà có ý kinh ngạc,
song tưởng mục đích đáng cách
mạng cốt đánh đổ triều Mãn-Thanh
mà thôi, chớ không có ý hướng gì
khác nữa. Lúc bấy giờ, Tôn-văn tay
từ chức Tổng-thống mà lại cuộc diên
thuyết ở Tô-giới (Thượng-Hải), mở đầu
nói câu: Lấy lại Tô-giới. Khi ấy, các
đế quốc biết bọn cách mạng này
không vừa, bèn họp nhau mà lo
cách đối phó. Đầu tiên chánh sách
Nhật bản chủ trương cái thuyết chia
bại Trung-quốc, Nam phương Cộng
hòa, Bắc phương Đế-chế, để tiêu-
diệt bớt cái thế lực cách mạng.

Tòa Kiểm-duyệt bỏ

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUE

Vì sao mà tự tử?

Trong số báo 310 ra ngày 23 Aout kỳ giả có đăng tin một người cu-ly tên là Mẫn về đầu cho xe ô tô nghiện mà tự tử. Về vụ này, nay nghe người ta nói rằng: Mẫn danh vũ của ông chủ ga một cái lu đáng giá 2500. Ông chủ ga bắt đền. Mẫn nhà đã nghèo khổ mà làm cũng không đủ nuôi thân, phải vay mượn của anh em được 2500. Nhân dịp đi Huế, Mẫn xuống phố mua lu. Vào một nhà hàng họ, trả đến 2500 mua chủ hàng mới bán. Mẫn tỉnh ngộ là thật, muốn thuê chuyện, lại nghĩ nhà hàng người ta giàu có không lẽ đoạt của một người nghèo khổ như mình làm gì, nên gót lại 2500 để đi vay thêm 1000 cho đủ mà lấy lu. Khi Mẫn trở lại thì chủ hàng máng chửi rồi đánh, chửi không có nhân tính. Ngay quỳ, Mẫn đòi mãi. Chủ hàng cho gọi lính bắt Mẫn dẫn đến đồn C. La gi, mất cơm gạo nữa, người ta thấy Mẫn nghèo khổ nên nghĩ cho là gian: Mẫn bị... nữa. Một phần thì vì mà không kêu với ai được, một phần thì không có tiền mà đến cho chủ ga, Mẫn bèn mượn bánh xe hóa mà xử việc đời!

Việc này chưa rõ thật hư? Ờ nào, nếu quá thật như vậy thì cũng đáng thương đáng tiếc cho Mẫn.

P. S.

THANH-HÓA

Một vụ chết oan ức

Ngày hôm 3 Aout 1930, lúc 10 giờ, bà Vũ-thị-Dung 51 tuổi, ở nhà đi ra thăm ruộng, vừa bước chân ra bên đường về tay phải, bị xe ô tô của Phạm-ngọc-Thanh ở Thanh hóa xuống cạ mằm bị thương rất nặng. Chủ đó đã có mặt hiện ra cho ô-tô đi chậm, thì mà xe của Phạm-ngọc-Thanh chẳng những cho xe chạy như tên bắn lại còn lái sang tay trái làm cho bà Vũ bị thương như thế. Việc này vẫn có ông Cẩm-Sâm sơn và hai người Trương-duy-Sang và Hà-thị-

Xoang thấy rõ. Ông Cẩm làm biên bản lấy khẩu cung và chứng tá xong thì cho đem bà ấy lên nhà thương. Đi được nửa đường thì bà ta chết. Khi chết người con bà có trình quan Docteur và ông Cẩm Thanh hóa. Ông Cẩm báo xe ô tô Phạm-ngọc-Thanh chở bà về để con bà mai táng, song Phạm-ngọc-Thanh không cho, lần hồi mãi đến 12 giờ đêm rồi ép con bà viết giấy nhận. Con bà ban đầu không chịu nhưng sau thấy xác mẹ như thế, thương tâm quá nên phải viết. Mãi đến 1 giờ đêm mới chịu trở ô-tô về.

Cuối như thế có oan ức không? quan trên nên xét cho hòa bà Vũ-thị-Dung được ngắm cười nơi chín suối.

L. C.

NGHỆ-AN

Xét nhà bắt người

Hôm 10 Aout vào ngày 16 tháng sáu nhuận, lúc một giờ chiều, quan huyện Quỳnh-lưu cùng mấy tên lính tới xét nhà của Nguyễn-xuân-Dào tức con ông Lý Độ ở xã Văn Thái. Nghe đâu có người báo rằng câu Đào có tàng trữ nhiều sách vở và giấy má cách mạng, nhưng khi khám xét, không bắt được gì cả, nên câu Đào khỏi bị bắt. Hóa ra!

Hôm 11 Aout vào khoảng 11 giờ đêm, quan huyện về xét nhà ông Phan-nhất-Uy ở làng Quỳnh Đôi, huyện Quỳnh lưu làm phóng viên cho báo Trung hòa. Tuy không bắt được gì nhưng hiện ông cũng phải đợi ra quan Sở tại xét hỏi.

Vào khoảng 5 giờ rưỡi chiều ngày 17 Aout, một toán lính khố xanh, ông thông nhì và ông Đồn Đổ, lương vào xét nhà ông Cầu ở làng Yên-lĩnh, thuộc phủ Anh-sơn. Xét xong rồi bắt ông đi.

Sau đến xét nhà ông Cu Đài rồi cũng bắt người khiêng ông đi vì ông bị ốm. Vừa ra đến ngõ thì gặp người con ông cũng bắt đi luôn.

Ba người bị bắt giải vào tỉnh giam chưa biết ra sao.

HÀ-TĨNH

Mấy phát súng chỉ thiên

Quan huyện có hai con ngựa, cứ tới thì thả ra, không có ai giữ, để

đi ăn và phá hại lúa má của dân chung quanh. Hôm nọ rồi các diên chủ thấy ngựa ăn lúa đau lòng, ra đuổi đến tận huyện, rồi van nài: « Học lấy học lấy! » Trong khi đó mẹ đỡ tinh, quan thừ đây nghe những tiếng van bên lấy súng ra bắn chỉ thiên mấy phát.

Ich kỷ

QUẢNG-BÌNH

Ái mộ!

Về vụ án mạng người dân bà chết dưới ô-làng Hòa duyệt, huyện Bô trạch mà huyện phải lại mục Ph. ng. L. và thừa phái Ng. kh. Kh. về khám biên, sách nhiều thể nào bị khổ chủ kêu tại tỉnh (bản báo đã có đăng trước) nay hai người ấy bị triệt về tỉnh hầu cứu.

Mới rồi quan huyện D. T. Đ. cũng có giấy bị triệt về tỉnh hầu cứu. Nghe đâu khổ chủ cũng có đơn tại Tòa sứ, không rõ vì vụ án này hay vì việc khác. Khi có giấy sức quan huyện về tỉnh, tại đồng lý kỳ hào, tại tỉnh xin nguyên lưu quan huyện lại.

Dân đối với quan mà tỏ tình ái mộ như thế có phải xuất tự lòng thành không? vì tôi ái mộ ấy chúng ta cũng thường nghe luôn.

Tr. V.

QUẢNG-NAM

Báo cớ đồ mà bị gia khổ hình Năm ngoái có giấy Tỉnh tư cho huyện nói rằng Trần Hoàn, Thiệp, và một vài người nữa ở làng Mỹ-xuyến, thuộc huyện Duy-xuyến đều có tên trong sổ a-tinh nghi. Vì thế quan huyện thường chăm dò cách củ động mấy người đó.

Trước ngày 1er Aout này Trần Hoàn đây ở làng Mỹ-xuyến, (rừng Hoàn ở về làng Mỹ-xuyến), tỉnh có thấy cây cờ đỏ cắm tại ruộng mình mà tên Kim đương đương xem. Hoàn tự nghĩ mình là người bị mang cái vụ a-tinh nghi, nay lại gặp việc lục lảng này phải đi báo Phó-tổng mới được; nghĩ như thế rồi mới đi báo Phó-tổng đem cơ về trình quan.

Mới ngày 13 Aout này, quan huyện bắt Trần Hoàn giam hỏi thì Hoàn lấy thiệt sự khai ngay, nên Kim cũng bị bắt giam luôn.

Hiện nay Trần Hoàn bị khổ hình (bị cầm một chèn, còn một chèn đứng, suốt cả ngày đêm). Trần

Hoàn người hẹp hòi, gặp việc tây trời, sét đánh, mà còn nghe tiếng dọa nạt: « ai theo cộng sản thì nhà nước đốt nhà, bắn chết » nên quá sợ, nay đã hóa điên, nói xàm, nói bậy, không tưởng đến sự ăn uống, không biết vợ con chỉ em gì hết, e không tránh khỏi cái nỗi chết oan.

Thế mà quan cho là giả điên, giả ngớ, nghe đâu còn dùng hết phương pháp tra xét cho kỳ được mới thôi; lấy lý rằng cây tre làm cán cờ kia là tre khô mới trảy mắe, không phải người làng Mỹ-xuyến thì ai đem đến.

Người ta nói vụ này là do anh em phó tổng V. c. Đ. có hiềm riêng với Trần Hoàn thế nào đó nên jheu dặt.....

Rõ chuyện lại cáo

BINH-DINH

Ông Trần trọng Cơ bị bắt lại

Ngày tháng 7 năm ngoái quan tỉnh xét nhà ông Cơ, không có vết gì song ông Cơ cũng bị giam hơn sáu tháng mới tha.

Nay ông Cơ và Quinhơn đề đòi tiền thiêu lại bị viên Bang tá phao vu rằng: « nói việc chính trị » mà bắt ông. Hôm tháng chạp Annam vừa rồi, Bang tá có hỏi con ông Cơ cho cháu mình là Địch-văn-Thống mà ông Cơ không gả, vì việc ấy mới sanh ra thù hiềm vu cáo chứ không gì lạ.

Hiện nay ông Cơ còn bị giam tại tỉnh, chờ quan trên xét.

L. C.

PHAN-RANG

Pháp luật ở đâu?

Vừa rồi ở Phan có chuyện bất bình như sau này:

Vườn Nguyễn Đôn ở bên cạnh vườn viên Bang-tá Nguyễn hữu Hiền. Ở giữa rào có trồng hàng chuối xinh đẹp; viên Bang tá muốn lấy đất qua vườn mình mà trồng trọt, bèn thân hành ra cùng đôi ba tên lính lấy dao rựa chặt phá hết cả. Kể đó Nguyễn Đôn có lãnh thông thư thúc tây mua của hiệu Montes ở Hanoi để đóng trong khi đau ốm. viên Bang tá hiệp đồng cùng lý trưởng đến nhà soi bắt, đem thông thư ấy về nhà lấy bút thước và tờ facture, lại bắt Nguyễn Đôn giam cầm, treo hai chơn lên đòn tay nhà, rồi bảo nếu muốn sống thì bỏ ra 500\$, không thì mười năm tù. Biết bao giờ cho hết những chuyện lạm quyền như vậy?

Khách qua đường

BẮC-KỲ

Một việc rất thương tâm

Bố chửi giết con dâu

Ban đồng nghiệp Đông-phương có đăng tin rằng:

Vừa rồi ở làng Nga Mỹ, huyện Thanh on, tỉnh Hà đông có tên Bích giết cháu nó mới tên 9 tuổi (?!) Nguyễn cha đưa con gái nhỏ này, người làng Kim cộc, huyện Chương Mỹ, có nợ của tên Bích 2000; đã lâu ngày mà chưa trả được, nên Bích bắt anh ta gán con gái lớn của mình

để làm vợ lẽ thứ ba cho nó. Người con gái lớn không chịu, nên nó lại bắt gán con gái nhỏ (9 tuổi) 7 để làm vợ con trai nó mới tên 7 tuổi (?!).

Nhờ đại biết gì mà chịu cùng không, con nhỏ về làm dâu Bích thì bị Bích hành hạ rất khổ sở, nào chửi mắng, nào đánh đập. Chửi mắng thì chả nói làm gì, chửi đánh đập thì nhỏ cũng cũng biết đau, vì vậy con nhỏ nhiều lần toan trốn nhưng không thoát được.

Một hôm, chủ ruột con nhỏ ấy lên chơi nhà Bích, Bích bắt con nhỏ đứng bên cạnh quạt lửa, không hiểu có điều gì vô ý, Bích đứng dậy đánh chết con nhỏ.

Sợ phải chun đầu vào lưới tội, Bích bèn đi đin với người chủ con nhỏ kia (ông chủ hiềm có nhĩ) mà đem từ thì bỏ vào trong một cái chum đựng rượu rồi chôn trong vườn.

Bích tưởng thế là xong việc, không ngờ người anh Bích người có lương tâm, gặp chuyện tàn ác như vậy không thể bỏ qua, bèn đến huyện Thanh-on phàn giác. Quan huyện về khám, Bích trốn mất. Bắt vợ Bích ra tra hỏi thì vợ này thú nhận cả và chỉ chỗ chôn xác con nhỏ. Đào lên khám rồi cho mai táng và cho người đi nhĩ Bích.

Vì cha không có 2000 trả nợ mà con nhỏ mới tên 9 tuổi phải đi làm

Không nên bắt đầy tớ thức khuya...

Vì ngũ sorme, mai đầy khỏe làm việc mới xốc xả được, chờ các ông già bà lão ta thường tở, thế nào cũng có mỗi lưng nhưt xương, hay bắt đầy tớ đêm hôm nhiều khi đến hai ba giờ sáng.

Vậy, ban đêm muốn yên giấc, khỏi phải phiền lụy đến ai, các ông, các bà, chỉ dùng thuốc Bô-huyết-khu-phong Thâm-thiên-dương mới khỏi hẳn được.

Mỗi chai giá 1\$50

Chuyện cũng tức cười

V. D. Đồng-Hới. — Anh hỏi chi?
Người phu-xe. — Tôi tôi cảm ơn ông.
V. D. Đồng-Hới. — Chuyện chi mà cảm ơn tôi?
Người phu-xe. — Tôi mừng quá!
V. D. Đồng-Hới. — Chuyện chi mà mừng?
Người phu-xe. — Ngày mới tôi được cưới vợ!
V. D. Đồng-Hới. — Cưới vợ sao mà mừng? mà cảm ơn tôi?
Người phu-xe. — Tôi làm rể đã hơn một năm, chịu

lớn mà gia tôi thời đã hết cách mà mụ cũ chưa chịu cho làm lễ cưới, cứ hèn rầy hèn mãi mãi, tôi đã phát điên. May bữa trước đây, nhờ ông cho tôi về đầu Khuyển-Diệp, tôi đem thắng cho mụ gia tôi, mụ bộp mảy hèm hết bệnh đau-lưng, mụ mừng quá. Tôi thấy mụ gia tôi vui, tôi xin cưới, mụ cho liền, tôi mừng quá!

CHỈ CÂY NƠI MÌNH

(PHIÊU-LƯU VÀ XÃ-HỘI TIỂU-THUYẾT)

Tác giả: HECTOR MALOT

GIANG-HA dịch

Số 67

Chương thứ ba mươi bốn

(Tiếp theo)

Một nghe mấy câu đầu, con Bê rín nghe nói đến chuyện ông Vũ phần nên an lòng không có gì lo sợ. Nhưng đến khi nghe bà kia báo rằng nó là một đứa khốn nạn, thì tức thì nó khởi sự hồ nghi không sao tin được rằng: cần nói của bà kia là chân thành. Nó cũng gương cười mà cung kính trả lời:

« Tôi xin cảm ơn bà vô hạn. Hết sức thay (hi-giảm) mà cảm ơn ông Vũ phần ».

— Ta biết lắm, em là một đứa rất khôn ngoan, và ta có thể tin cậy ở em được.

— Thưa bà, xin bà cứ dạy đi, tôi sẽ vâng lệnh.

— Trước hết em hãy chăm nom về thân thể của em ta cho cần thận, đừng khi nào để cho người phải trông coi, và trong khi khi trời trời lạnh lại càng giữ gìn giữ cho ấm, vì người có bệnh ho, hệ không khéo thì đó ho lại, và quan thầy thuốc có nói nếu hết được chứng bệnh ấy, thì họ có thể mở đờ chữa cái mới cho lành. Nếu em ta mà được lành một rồi thì đáng vui mừng biết chừng nào!

Tôi cũng vậy, nếu được thế, thì tôi mừng không xiết là.

— Câu nói của em lại chứng cho cái mới hảo tâm của em. Nhưng em đầu báo làm đến đầu, em cũng không phải là người bà con trong nhà.

— Thái độ, nhưng cái đó cũng chẳng làm cho tôi bất lòng yêu mến ông Vũ phần, xin bà an tâm.

— Nhưng em ta lại không những cần có người chăm nom về thân thể mà thôi, em ta lại cần có người chăm nom về tinh thần nữa; cần phải có người giữ gìn, đừng cho em ta có những mới cảm xúc quá mạnh, vì có thể nguy đến tánh mạng của em ta nữa. Và lại trong lối này ta nghe nói rằng em ta đương phải người đó xét tin tức của cháu Ech-mông ta bên Ấn độ. Chúng lại nói rằng những tin tức ấy em đều biết và dịch lại cho em ta nghe. Vậy có điều này là quan hệ nhất: là khi nào em nhận được một cái tin không may thì phải cho con ta biết trước, để nó đánh giáng thép cho ta, được tin đó là sự kiện từ về đây để an ủi em ta rồi mới cho em ta hay cái tin ấy. Em phải biết một người chỉ ruột khi nào cũng tìm được lời an ủi khôn khéo hơn người chỉ đầu. Em đã hiểu chưa?

— Thưa bà tôi hiểu.

— Vậy thì ta có thể trông cậy em.

— Việc gì có ích cho ông Vũ phần tôi sẵn lòng gần sức làm.

— Những việc em làm cho em ta tức là làm cho ta, mà những việc em làm cho ta cũng tức là làm cho em ta đó. Liên bây giờ đây ta muốn sao em được hiểu rằng ta không phải như ai không biết ơn em đâu. Vậy em có muốn ta báo người cho một cái áo đẹp không?

— Thưa bà tôi đương đồng lòng.

— Có tang mà bán một cái áo để ngó, cũng không hay gì. Hiện bây giờ y phục em thật là tồi, nghĩ đến một bản với em ta không xứng.

Con Bê rín tuy biết mình ăn mặc không được sang trọng như ai, nhưng không hề bà kia quá khinh bỉ nó.

Thưa bà tôi sẵn lòng đồng lòng tại liêm bà La Se.

Mụ La Se may áo quần cho em bán được là khi em còn đi bỏ ra dọc đường kia, cho bây giờ ông Vũ phần đã đem em về ở với ông, em chỉ ở một nhà, thì không thể dùng đồ của mụ La Se được nữa, vì ngay nay em đã về ở đây thì phải làm

sao cho người ta đừng vì em mà phải thẹn. Em không tự biết đó chứ trông em bán cái áo đó bỏ ta thật là kỳ.

Nhưng có điều khuyết điểm ấy cũng dễ phương bỏ cứu, và ta sẽ làm cho em trở nên đẹp, ta sẽ báo làm hai cái áo cho thật đẹp, một cái để bạn khi ăn cơm và một cái bản khi ra ngoài với em ta. Như thế thì khi nào em ngắm đến cái áo ấy tức là em nhớ đến ơn ta.

Đó là áo mặc ngoài, còn những quần áo khác của em, ta cũng không hơn gì nào.

Bà Bê tổng nói vừa xong đứng dậy tự tiện mà mảy mảy thỏa trong tủ áo quần, rồi đóng lại một cách rất khinh bỉ mà nói:

« Đồ của em khôn nạn quá! thật là không xứng với em. Nhưng em vẫn còn may phước vì ngày nay có ta đến mà rõ của đây để chăm nom cho em. »

Ngay mấy lời nói con Bê rín liền muốn ngó lại ta chửi, để tỏ rằng mình không cần đến ai chăm nom săn sóc; nhưng nó nghĩ lại cái địa vị của nó mà nó dần lòng được. nó không nên quên rằng trong các công cuộc này nó phải đến một cái tưởng, hướng lại tuy nó nói của bà Bê tổng có bộ nghiêm khắc, nhưng bản q của bà vẫn có vẻ nhân từ.

Bà Bê tổng nó tiếp:

« Ta sẽ nói với em ta viết thơ gửi đại tại một người thợ thêu ở Á-mông một bộ áo cho em. và may thêm đồ dùng cho em nữa. Em hãy tin cậy ở ta đây; trong ít ngày nữa em sẽ có mấy thứ đó, rồi mỗi khi em thấy những áo quần ấy, em sẽ nhớ đến ta. Thời bấy giờ em hãy ngó đi và đừng quên lời của ta đừng nhé! »

(Còn nữa)

dân người, phải bị người hành hạ, phải bị người giết; như thế có đáng thương lắm không? Cái có 20300 mà bắt một đứa nhỏ 9 tuổi làm dân lính, nói cho đúng là làm đầy tớ mình rồi lại giết nó đi, như thế có đáng ac không?

NAM-KỲ

Một vụ tông tiền
(Tin Arip ngày 20 Aout)

Hôm 15 Aout, độ 12 người có khí giới đến đánh làng Mỹ-thọ thuộc tỉnh Sadec, làm bị thương bảy người (một người nhẹ n'c thời), lấy được 15.000\$ - một người trong số đáng viên do cũng bị thương.

Người ta chắc là đảng viên Cộng sản đi lấy tiền cho đảng.

RẠCH GIÀ

Ông Phan đình Long đã được tha khi tháng Mai ông trả nợ đủ số tội cuốn một chủ Trinda từ giả khám lớn Saigon về Ngã năm. Được 11 ngày thì tại Ngã năm có cây có độ treo lên giữa đường cái, kể sau có truyền đơn rải khắp. Quan địa phương nghĩ cho ông; nên ngày 2 Juin 1930 ông có, 2 ông quân, 7 tên lính về xét nhà sách của ông tại Ngã năm; chỉ bắt hồ nghi cuốn Văn quốc Ngữ Tiên Long của ông xuất bản trong năm 1929 và bắt ông về giam ở khám Rach già tra xét. Sau khi xét xong quyền sách ấy chưa có nghị định cấm; sau này nghe nói đã cấm rồi; còn vụ treo cơ rã giấy cũng có nhiều chứng cứ rõ ràng không phải ông chủ mưu, nên ngày 13-8-30 quan thẩm án Rach già đã tha ông ra khỏi khám rồi.

Biết chuyện

ENSEIGNEMENT PRIMAIRE SUPÉRIEUR

Ecoliers !

Voici le journal que vous attendiez avec impatience :

"LE DEPSFI"

organe de préparation au Diplôme d'études primaires supérieures franco-indigènes, fondé par

M. MICHEL

Licencié-ès-sciences,

ayant professé pendant 15 ans, dans diverses Ecoles publiques de l'Indochine,

avec la collaboration des Professeurs les plus expérimentés du 2e degré.

Ce périodique bi-mensuel contiendra les textes et développements des sujets d'Orthographe, de Composition française, de Mathématiques, de Physique, de Chimie et de Langue annamite, pour la 1re, la 2e, la 3e et la 4e Année, ainsi que les développements des sujets proposés aux examens primaires supérieurs en Indochine.

Le premier numéro paraîtra le 5 Septembre 1930.

Abonnement annuel : 6\$

Prière de adresser à M. MICHEL

1, Rue Lanzalette

SAIGON

NHIEU NGƯỜI BỊ:

PHÒNG - TÍCH

Bình Phòng-Tích dân ông, dân bà ước

hơn thường hay bị, nhất là từ 25 đến 50

tuổi hay bị ốm, vì cơm no, rượu say, với

lắm tình độc hoặc ăn uống đi ngủ hay

lắm ngay nên thọ bình gọi là Phòng tích.

Khi thọ bình, thấy đầy hơi, tức cổ, tức

ngực, cơm không muốn ăn, ăn thì hay ợ

thường đau bụng, đau lưng, chân tay mỏi

mệt. Bị lâu năm sắc mặt vàng, da bụng đầy

mối bị sưng 1, 2 lần, lâu 4, 5 lần, uống

không công phát, chứng bệnh ấy thấy dễ

chữa hoặc khó ngay.

Một lần chữa hai bên sưng, giá: 40

VỎ DINH TÂN, 178 bis, Route Lachtray.

HAIPHONG

AN Tự Kim-tiên năm 1926

TRUNG KỲ CẢI DIỆM

Vinh-Tường, commerçant

phố Gia-Lang;

TOURANE : Trần thị - Kim - Huyền

avenue du Musée;

TOURANE : Nguyễn thị Huệ, phố Bồ

biển-Vi;

NHATRANG : Mộng Lương Thư-Quân

TAM-QUAN : Hiệp ứng Đình-Chân;

QUANG-NGAI : Nguyễn-ngọc-Anh, Thạch

Trụ, Mỹ-Sơn;

QUANG-NGAI : Chế-Hoàng ở Sóng-Vi;

VINH : Sinh-Huy, phố Gero

Khép ba kỳ có Đại-lý bốn cơ.

ĐỘC-QUÍ LUẬN-DÂN

Sự dùng máy móc có lợi và có hại?

Một vụ kiện ly-hôn rất mới lạ buồn cười

Mới rồi ở Quảng tây có một vụ kiện ly hôn rất mới lạ làm cho ai nấy đều vô bụng mà cười:

Một người trai họ, con nhà giàu có, thân thể béo lớn, lấy một người con gái kia làm vợ. Lễ thành hôn xong, hai vợ chồng ăn ở với nhau chưa đầy một tháng thì người vợ đầu đơn kiện xin ly dị, lý lẽ rằng bị chồng đè nén (áp bách). Quan tòa hỏi cả hai bên nguyên bị đến trước tòa; hỏi người chồng có ngược đãi vợ không thì người chồng nói không. Quan Tòa xáy hỏi người vợ thì người vợ cũng không khai bị chồng ngược đãi. Quan tòa hỏi tiếp: nếu không ngược đãi thì sao xin ly dị? Người vợ do mặt lila tai mà trả lời: khó nói lắm.

Quan tòa biết là chuyện kín, cho đòi mọi người ra ngoài rồi hỏi lại: khi lấy người này nói rằng chồng mình to béo, nặng quá, còn sức mình thì yếu đuối, đã thế mà người lại có tình hay ngủ và ngủ say nên mình không sao chịu nổi được sự đè nén mà phải xin ly dị.

Quan tòa bảo người chồng phải chữa thôi, không được tự ý đè nén vợ nữa (l) rồi bắt về đoàn tụ.

Đầu đơn vụ kiện ly hôn là vậy đó, độc giả có ai nín cười được không?

Thời sự TOURANE

Hôm kia có 2 người du lịch đến Tourane lúc 10 giờ rưỡi mai. Họ không ăn cơm, bảo nhau là phải đi xem tăng cổ viện Chiêm Thành và xưởng làm bánh kẹo Thonot của Phạm-cử-Hải ở đường Đỗ-hữu-Vị đã... U! có hiểu có mà cũng trong kim thời mới phải chứ!

NGƯỜI XIÊM CÙNG HỌC CHỮ TÀU

Mới rồi báo Xiêm có một bài dẫn đề là:

« Học sinh Xiêm đã đến thời kỳ học chữ Trung-hoa ». Yếu điểm bài luận ấy nói: hiện nay khoa học phát minh, lòng khát vọng cầu khôn của loài người đang cơn khao khát; muốn cho tăng tiến tri thức mà không học văn tự ngôn ngữ các nước ngoài thì không khác gì kẻ dui người điếc. Người Xiêm với các nước Âu-tây có giao hảo nhau nên có phải học sinh sang lưu học bên Âu châu mà trong nước các trường cũng có dạy chữ Anh, Pháp Đức v.v.

Người Tàu ở Xiêm đã đông, mỗi năm lại thấy tới thêm, mà tình thân thiện với người Xiêm chưa đạt đến cực điểm, nguyên nhân là tại người Xiêm không biết tiếng Tàu, mà người Tàu học tiếng Xiêm cũng chỉ biết tiếng thông thường trong việc buôn bán giao tế mà thôi, chứ biết trường người Tàu ở Xiêm không dạy chữ Xiêm mà các nhà học Tư lập của người Xiêm cũng chưa có khóa trình dạy chữ Tàu, đó là một điều rất lạ. Có lẽ nói rằng vì cái « Trung Xiêm chưa có hạn giao »; song sự nghiệp quan hệ trong người Xiêm và người Tàu, so với các nước Âu tây lại càng tiếp xúc nhiều hơn, nên nhà học Xiêm-la ngày nay nên thêm khóa trình dạy chữ Tàu...

Xem bài trên đó rõ người Xiêm ngày nay học giới tiến tới đã nhiều. Nước họ có lớn hơn nước Nam ta đâu!

SÁCH TẶNG

Bản báo có nhân tặng quyền CHON LÝ TÔNG LUẬN của ông Quê-lạc-tử soạn. Xin có lời cảm ơn tác giả.

B. B.

VIỆC THÊ - GIỚI

TRUNG-HOA

Dự bị đánh đổ Nam-kinh

Tin Thượng-hải 22 Aout. - Về phương trận Cộng-sân ở miền sông Dương-Tử, không có tin tức gì cả. Nhưng mới đây, ở Nam-kinh, số Mặt-thăm phát lộ được một cơ-quan phản-đối chính-phủ rất lớn. Có nhiều người dự vào; cơ-quan ấy dự bị sắp đánh phá các công sở ở Nam-kinh. Người bị bắt không biết là bao, trong chức-viên các công-sở có, trong đám học sinh có.

Trận-thể Diêm-Phùng, Tướng

Ngày 15, Tể-Nam vào tay quân Tưởng, quân phương Bắc liền lui về Đức-châu lấy Vũ thành làm chỗ phòng tuyến thứ nhất. Ở một Giao Tế thiết lộ, quân phương Bắc cũng thối lui; quân Thạch Hưu-Tam từ Sơn Đông lui về biên-giới Hà-Nam. Quân Diêm không có ý đánh lại Tể-Nam, cố giữ lấy Đức - châu quân Tưởng cũng chưa qua sông đến, chiến-tranh ở mặt trận này có chiều hòa-hoàn hơn. Day ở mặt Hà-Nam, thì quân Thạch mới kéo vào hợp với quân Tây-bắc của Phùng, bộ Tồn-Liên-Trọng và Trích-Đại-Chương, liền đến đường sắt Lũng-hải. Quân Tưởng đóng ở Tân-phổ một phần kéo về, đóng chuyển lên mặt này mà đối phó.

Đó là tin báo Tào. Báo Tây ngày 22 Aout lại đăng rằng:

Mưa to như đổ, hai bên vì thế mà đánh nhau không dứt như trước. Quân Sơn Tây (Diêm) kiếm cách đào bỏ mặt tự được, lại tiến đến gần quân Nam-kinh. Phùng-ngọc-Tướng kéo quân cứu-viện đến đánh hậu đoàn Tưởng-giới-Thạch, lại đăng tin cải chánh rằng Phùng không bao giờ kéo lui cả.

Quân Sơn-Tây mới đây tháo lui, một phần lớn ăn ở các thành-lũy Thái An, Vệ-sơn ở gần Tể - Nam, [Tướng nói về đánh các chỗ ấy, đem quân pháo-thủ mà phá chiến-lũy.

Trung-Nga giao-thiệp

Tin Arip 21 Aout. - Về cuộc Trung-Nga hòa-nghị hợp ở Mạc-Tu-Khoa, có tin nói: nhân Trung Hoa xảy ra nội-biến (Cộng-Sân), nên Nga lại có ý điều-tri, để sau cho dễ tính. Một mặt chính phủ Cộng-sân lại tăng binh lên: một sư-đoàn lính Nga có 3.000 người kéo vào tỉnh Hắc-Long-Giang, đến đóng ở các nơi trọng-yếu. Viên chủ tịch tỉnh phủ phản đối mà quân Xô Viết cũng có kéo vào. Lại có rất nhiều người Nga vượt biên giới sang Mãn châu trong đó có nhiều đảng viên Cộng Sản đi sang để gây nên biến động. Nhà đương cục Tàu đã chất vấn Nam kinh về cách đối phó với việc này, có lẽ sẽ ngăn không cho người Nga sang nữa.

ĂN ĐÓ

« Tỷ-chay » ngoại-hóa

Ở Bombay, có ủy viên hội xem về việc để chế (lấy chay) hàng Anh. Ủy hội ấy mới ra lệnh cho người Ấn tây chấy bằng 24 xương dẹt, vì mấy xương ấy đang người ngoài lo việc cai quản. Ủy viên ra điều kiện rằng mấy xương ấy mà muốn khỏi bị lấy chay thì phải đóng 75% từ

Cuộc tuyển cử hoa-khoi ở Tây-ban-nha

Hôm 15 Aout vừa rồi tại Madrid kinh đô Tây-ban Nha có một cuộc thi sắc đẹp.

Khi hội đồng khảo thí tuyển bố tên hoa-khoi thì các bà mẹ những người con gái « hồng » nổi lên làm ồn ào, chửi mắng hội đồng khảo thí, đập đánh bà mẹ đương mừng rỡ kia, linh cảnh sát phải can thiệp mới yên chuyện. Rút cục ai nấy ào quần rách ten mặt mây trầy trụa...

Trên thế giới văn minh ngày nay làm chuyện buồn cười như thế! Tiếc rằng nước mình không có những cuộc thi sắc đẹp như thế để xem có « văn minh » được như vậy không?

Việc riêng

TIN BUỒN

Vừa được tin buồn rằng cụ sư Chánh-tông NGUYỄN-LẬP là thân - sinh của bạn Nguyễn - duy - Trinh là thế tại nhà cụ ở làng Tam kỳ phủ Tam kỳ ngày 25 tháng sáu nhuận Annam, cụ hưởng thọ được 77 tuổi.

Vì linh-thăm-giao nên có nếp lối chia bẻo công gia - quyền ông Trinh, sau đó - cho các anh em quen thuộc với ông họg tin chẳng lành ấy.

KHUU-THUOC-CU kinh có.

bản ăn và dùng người ăn vào việc cai quản; các xương ấy phải chỉ giao thiệp với bọn ngân hàng và các bảo hiểm của người Ấn lập ra.

Lại biến-động

Lesatur và Jaykhar đã tiếp kiến ông Cam Địa, lời tuyên bố ông Cam Địa nay chính phủ đã biết.

Quân đội Afridis hoạt động. nay lại đến đoàn Turangai (về Hồi giáo) làm rối loạn. chính phủ Anh phải đem quân ra diễu tập, chưa có tin gì về cuộc vận động này.

Ở Bombay, chính phủ tuyên bố rằng bị ủy viên hội thuộc về phái Quốc Hl (đảng Độc lập) là những tổ chức bất hợp pháp) và nhiều cơ quan khác ở miền Khandish cũng bị cấm.

AU-MỸ

Vận động tuyển cử ở Đức

Vở tuyên điện Depêche, Bâ-lâm - Vâl tuần nửa thì sẽ mở cuộc tổng tuyển cử. Các chính đảng đi vận động rất đông: Đảng Cộng-Sân tuyên truyền bằng hai nhất, tổ chức có đến 12 vạn cuộc tụ họp; thứ nữa đến đảng Hitlerite (7) tổ chức ba vạn cuộc họp. Đảng Trung-Cộng cơ-Độc vận động ít.

Ở Ba-vi-e bên Đức, đảng xã hội lên cầm quyền

Ba-vi-e là một quận trong liên bang Đức Bức 21 Aout, nghị trường Nghị-hội quận ấy cử đảng Xã-hội lên cầm quyền. Các Đảng Xã-hội là đảng phản đối lớn nhất, đương còn dự bị công việc, 10 ngày nữa sẽ báo cáo lại. Đảng X.-H. lên cầm quyền lần này là lần đầu.

Âm-sát ở Lạp-Đào-Uyên (Lithuanie) Tin Impartial, Koonig 20 Aout. - Trong

Thê nào là ảnh Mỹ-thuật

Các ngài muốn xem nghệ ảnh mỹ-thuật đã nổi tiếng nhất ở trong cõi Đông-Pháp này thì xin mời đến Hiện HUONG-KY Photo 84 Hàng Trống Hanoi. Bản-hiệu chủ-nhân sẽ nghênh tiếp một cách trân trọng.

1.) VĂN CÓ KHÍ-PHÁCH NÊN XEM

NGUYỄN-CÔNG-TRƯ VÂN-TẬP :

Thơ phú : 0\$40 - Ca từ 0\$40.

Toà tập (có phụ thêm Tiếu-sử) 0\$80

2.) HỌC CHỮ HÁN KHÔNG CẦN THẤY :

HÀN-VĂN TÂN GIÁO-KHOA THƠ :

Lớp Trung-đẳng (cours moyen) 0\$80.

Lớp Cao đẳng (cours supérieur) 0\$85

Do ông LÊ THƯỜNG, Lycée Albert Sarraut Hanoi, soạn.

Các hiệu sách lớn tại HANOI, VINH, HUẾ, SAIGON, đều có bán

S. E. T. E. G. A.

SOCIETE D'ENTREPRISES DE TRANSPORTS & GARAGES D'ANNAM

Hội S. E. T. E. G. A. là hội trách-nhiệm bưu-hạn, vốn được thay đổi, hội sở tại Quinhon, xin bố cáo các ngài biết rằng hội định kêu thêm vốn 20.000\$00 nữa, cho được 40.000\$00.

Hội S. E. T. E. G. A. trước đã thành lập theo thức Hội chuyên-trách tập-cổ thường, 28 khố-sự ngày 17 Avril 1927, và mới đây (xem báo Tiếng-Dân số 278) đã đổi lại theo thức hội bảy giờ, để cho các ngài cổ-đóng, chỉ chịu trách-nhiệm nói có phần của mình chung và nếu muốn ra hội, thì có thể ra được.

Năm đầu hội S. E. T. E. G. A. đã mở hai hàng sửa xe (garages) lớn ở Quinhon và Nhatrang. Long chăm chỉ về nghề nghiệp và sự tinh-xảo của thợ-thuyền đã làm cho hội được đông ban-hàng thành tin.

Hội thêm vốn là để được đủ tiền lưu-động mà tổ-chức việc buôn bán xe ca-my-ông (camions) và xe hơi (rolteurs automobiles) mà các nhà Tây-sân lòng kỹ-thảo cho hội.

Mỗi phần hùn là 100\$00. Những phần hùn ấy sẽ biến - nhận trong tờ kêu thêm vốn của hội.

Các giấy phần hùn phải đính bạc theo mà gửi đến cho Hội-Sở ở Qui-nhơn, hoặc gửi cho Trung-Pháp Ngân-hàng (Banque Franco-Chinoise) hay Đông-Dương Ngân-hàng (Banque de l'Indochine) để ghi vào sổ của hội, lại phải để cho đủ tên, họ, chỗ sinh đẻ, nghề nghiệp, chỗ ở.

Số vốn kêu thêm đó, khi nào đủ, thì khóa sổ. Nhưng chậm lắm là 30 septembre 1930. Qua hạn ấy, những phần hùn không nhận, sẽ trả lại cho chủ ấy, phải trả lại và phần hội chịu.

Có cần việc gì, xin hỏi Monsieur le Directeur gérant de la S. E. T. E. G. A. Quinhon.

NƯỚC MẮM BẮC-ĐÁU

Cần

ĐÔNG-LỆ THƯƠNG-CỤC QUẢNG-BÌNH

NGÂN ĐỒN 20.000.000

Sở làm tại cửa bờ NHẬT-LÊ cách tỉnh lỵ 1 kilômétre +

phá đ ực nhiều nhà du lịch tây và ta tới quan sát tại sở làm, chứng chỉ sự tinh khiết và được đặc liêng ban khen là ngon không pha chế, có thể để hàng mấy mươi năm không ợi mới

Bà: bị u đã bán khắp cả Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ và Al-lao. Mun rằng các ngài lưu tâm bảo người nhà mua nước mắm Bắc-bầu để dùng hay đem làm quà cho bạn có hơn chứ vật khác.

Thơ và tiền bạc xin gửi cho M. TRẦN NHẬT TÂN là Directeur của bản hiệu

ĐÔNG-LỆ THƯƠNG-CỤC

Tòa Kiểm - duyệt bỏ

Mọi-rất-Tiếp

GIÁ BÁN	
ĐƠN PHÁP	ĐƠN QUỐC
Một năm 300	600
Chín tháng 250	500
Sáu tháng 150	300

Mua và phải trả tiền trước
Tiền và mandat gửi cho
M. TRẦN DINH PHRIEN - Ai
đang quảng cáo, việc riêng
và thường nghỉ trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút
HUỖNH-THỨC-KHANG
Quản lý
TRẦN-DINH-PHIEN

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BÁO-QUÂN
Đường Đồng-Hà-Huê
Giấy phép số 62
Giấy phép: TIẾNG-DÂN - Huế

Cái quý mà
người ta cho
mình được, thì
người ta cũng
lấy lại được.

TƯ-TƯỜNG XÃ-HỘI TA THAY ĐỔI RA THÊ NÀO ? (Lòng ham danh-tước)

Phạm một xã - hội thì ở trong có một cái tư tưởng chung; tư tưởng ấy là do văn-hóa, chính-trị, phong-tục, tập-quan gây nên. Tư tưởng cao thượng chân chính thì xã - hội càng tiến lên cao minh, tư tưởng thấp hẹp dè dặt thì xã-hội một ngày một suy lạc. Muốn biết vận mạng một xã - hội thịnh suy lui tới thế nào, chỉ xét chỗ tư tưởng chung ấy thì đủ rõ.

Xã-hội ta ngày xưa, qui luật văn minh tiến thực - nghiệp, trọng tước vị mà khinh tài-tiền; cái tư tưởng chung ấy dẫn sâu vào trong não mỗi người mà ít ai thoát khỏi. (Cầu này có kẻ cho là quá đáng, song chỉ xem trong xã-hội ta, qui luật học - trò mà khinh rẽ hạ nông bần thường; bất kỳ tư cách người thế nào mà mang một cái phẩm tước gì thì người ta kiêng nhường; khắp cả trong nước đều thế, không phải tư tưởng chung như vậy sao?) Trên vài ba mươi năm nay, học giới đã đổi thay, nền chính-trị cũng lay chuyển, mà ngôn triền sinh hoạt cạnh tranh bên ngoài tràn vào cũng mạnh, bao nhiêu nền nếp cũ lần lần đổi ra về mới; ông nghe ông cử mà đánh phải xếp về năm co, phương thợ nhà buôn mà làm kẻ trở nên hàng sang trọng. Cứ xem ngoài biên diện thì cảnh tượng xã - hội có khác trước nhiều. Song thử xét đến tư tưởng chung thì cái lối trọng hư-vấn, chuộng phú-vinh vẫn y như cũ mà có phần mạnh hơn nữa. Xin kể một vài chuyện dưới đây:

Làm công các sở, là việc làm thuê ăn tiền, ăn sung mặc sướng đã về vắng rồi, mà cũng kéo dài cho được chút phẩm hàm mới vừa bụng; thiếu khoản lãnh biếu, làm có lời nhiều, xe điện nhà lầu, đã sang rồi, mà cũng còn chạy cho được danh kia tước nọ. Nhưng đó là nói chuyện thông thường, vì cuộc này mang cái danh hiệu «thập phẩm học-dinh» 十品學丁, vẫn có lòng tự trọng riêng, nên cần có chút phẩm đối mặt để khoe nơi công chúng, cũng cho có một cơ. Đến như mấy ông nghị-viên dân-biểu mà mỗi kỳ bầu một khóa thì có kẻ cũng tìm cho được cái tên «Hàn lâm quang lộc, bát phẩm, cửu phẩm», mới lấy làm vừa lòng, thì rõ thật tâm-lý khó hiểu quá! (Khoa mới rồi có ông thượng-mãi đại-biểu xin được cử phẩm, về ăn mừng; khóa này

ông còn trùng cử nữa, heo bò đang than van...). Những lớp nói trên phần nhiều là người trong trường thực - nghiệp, trong đám tân nhân vật, ít nữa cũng là kẻ có học báo xem sách, có xu hướng về con đường Âu-hóa ít nhiều; thế mà con ma «báo nguy sùng hư» 好虛名 của vẫn còn nằm yên làm chủ chốt trong trái tim mà không hề lay chuyển, chưa kể đến bọn vác tiền mua danh tước kia. Cái tư tưởng chung ấy bao học xã - hội ta mạnh điết giường nào mà có chút gì là thay đổi đâu!

Ông Le Bon nói rằng: «Khi nào người ta thấy rõ một anh thợ khéo khôn - ngoan và có ích lợi hơn một ông tù-tâm lương, thì tư tưởng xã-hội sẽ thay đổi nhiều.» (Beaucoup de nos idées sociales seront transformées quand on découvrira qu'un ouvrier habile est supérieur en intelligence et en utilité à un bachelier médiocre). Cứ theo câu nói ấy mà xét cái tâm-lý của xã-hội ta thì cái tư tưởng chung từ đời Bàn-cổ lưu truyền cho đến ngày nay, đều vì ngọn triều Âu-hóa dữ dội kia mà đổi-dạng-thay-bình, cũng chỉ đổi thay cái vỏ bề ngoài đó thôi; thử vén cái màn che đây về với đời ta thì chân tướng bề trong mấy chữ «hư-nghị-phù-vinh» in sâu khắc kỷ không chút nào lột phai; thế mà còn đương sơn sơn thếp thếp vàng cho rõ ràng lóe loẹt hơn trước nữa, mới là ghê cho!

Ồi! ở vào thời - đại cạnh-tranh sinh tồn như thế-kỷ hai mươi này, khoa - học phát-minh, mỗi ngày mỗi thấy mới, luống sống kinh tế mỗi ngày mỗi sôi nổi, bao nhiêu dân-tộc hén yếu, đã sa vào cái bẫy khổ trầm luân mà không chỗ đứng chừa. Thế mà ở xã-hội ta cứ ôm cái tư tưởng chung trái trời ngược đất, một mình một thế như đã nói trên, thật là một điều quái gở! Mưa giông đầu thuận hóa thế nào cũng không thể từ chối cho những cây không gốc được; người minh mà cứ giữ cái tư tưởng hủ bại kia, thì dần dần ngoài thay đổi sắp đặt thế nào cũng không thể bước lên đến con đường tiến bộ. Vậy kỳ giả xin nói thẳng một câu: Khi nào người mình không ham tước-vị thì khi ấy xã-hội ta mới có thể ngóc đầu được.

Khi - Ưu - Sinh

CÂU CHUYỆN «TRỢ-CẤP KHỔ»

Sinh-kế ở xứ ta một ngày một khuôn bức mà vật dụng càng ngày càng cao giá; lại thêm cái nạn lụt hạn mất mùa, nên không những nhân dân than van cái khổ về sự «sống» mà quan lại và các phái tăng sự các sở công, cũng yêu cầu tăng lương vì bằng không đủ tiêu. Xem thế thì rõ dân đói mà mong trợ cấp, với quan tòng mà xin thăng bổng, địa vị có khác mà cái tâm-lý giống nhau, nghĩa là vì sự «sống» khó khăn mà có cái hy vọng ấy.

Mới rồi quan Toàn-quyền có tờ thông tư về vấn đề «trợ cấp khổ» hỏi ý kiến đại biểu các đoàn thể; ông Nguyễn-khoa-Tùng Dân-biểu-Trung-kỳ, có bài trả lời về đoạn «trợ cấp khổ lấy tiền ở đâu?» ông có chỉ rõ mấy cách: như mở cuộc xổ số, quyền các nhà từ thiện, tăng dân và hạn miễn sai chức sắc nộp thêm một ngày tư lách 0\$20, và xin trích một số tiền trong kho nhà nước gửi nhà Bổng mà lấy số lợi bỏ vào trợ cấp khổ. Mấy đều kể trên vẫn có đến mới, song cũng đã nghe có người bàn đến. Dạy có một điều sáng kiến lại thiết thực, mà thì hành rất dễ dàng. Cái điều đó là trước mắt có ích cho dân, không tổn hại chi Nhà nước, mà chắc là ai cũng vui lòng, và lại một cách khuyến khích rất có hiệu quả; thế mà lâu nay không ai bàn đến, nay mới thấy ông phát minh ra. Điều ấy là gì? Tức là: các quan chức và tăng sự tại các sở Nhà nước xin chiếu theo lương bổng ít nhiều mà bỏ vào kho Trợ cấp một phần trăm.

Theo một nghĩa vụ, quan là cha mẹ dân, bay đây là dân; cha mẹ thì có nghĩa giúp con, đây là thì có nghĩa giúp con, đây là một lẽ phải. Theo một kinh-lễ, mùa màng của dân, có được có mất, mà mùa màng của quan thì năm nào như năm này, không khi nào gọi là mất mùa, bởi chỉ chút đỉnh để làm việc nghĩa, không tổn hại gì; là hai lẽ phải. Theo một nhân quả giao tế đối đãi với nhau trăm phần gia 30, trăm phần gia 8, dân đều bằng lòng chịu cả; vậy thì vì việc cấp nạn của dân mà quan xuất ra 7, 8 phần trăm cũng chẳng hẹp gì, tựa là một phần trăm. Bấy, tám phần trăm của quan cũng vì như vậy, tám cái lòng của con voi, có mất cũng không thấm vào đâu mà dân nhân đó được bữa gạo trong lúc đói, không lẽ từ chối được; đó là hai lẽ phải.

Trong mấy điều bày tỏ của ông Nguyễn-khoa-Tùng thì có lẽ đầu này là tuyệt đích.

Trong kho Trợ cấp mà có món tiền đây là một món tiền chắc chắn; không rõ tâm lý các ngài có nghĩ như thế không?

Có kẻ nói: người ta đang xin tăng lương mà khéo bày những điều thiệt hại, ai mà bằng lòng?

— Ai lại không bằng lòng? kia giả thêm mấy chục phần trăm mà dân bằng lòng chịu, nếu bớt bảy tám phần trăm mà quan không bằng lòng thì một mối nào mà ngó đến!

— Ồ phải.

Hay chuyện

SÁCH NÊN XEM

GIA-ĐÌNH GIÁO-DỤC

(quyền thượng và quyền hạ)
Giá mỗi quyển 0\$20

VĂN-VĂN

Thứ nhứt sinh con trai,
thứ hai đánh giặc

Hỏi thù làm người ấy những chi?
Sinh trai, đánh giặc nhứt và nhì.
Bốn phương hồ thì tung trời hẹp,
Trăm trận chống gai rạch đất đi.
Lông phụng móng lân xem tốt giống,
Đoàn ong lũ kiến thấy kinh uy.
Tinh nhà nọ nước đều thanh thảo,
Có thù chỉ bằng cái thu nư.

Ngọc-sơn

Khôn ngoan đua với người
ngoài, gà cùng một mẹ
chờ hoả táp nhau

Thời chờ khoe ngoan chờ cậy tài!
Gà kia một mẹ đã nhau hoái.
Giương mình chỉ biểi phò hùng dũng,
Đội mặt đánh quên nghĩa giống nòi.
Cuộc thế dầu xoay người sáu sắc (1),
Sử xưa còn chép trừng trăm trai.
Này nầy hãy xếp thù riêng lại,
Thật nẫu nôi da chờ học ai (2).

D. H.

(1) Sáu sắc tức màu da khác nhau.
(2) Nôi da nẫu thì là của vua Tây-sơn than với em.

Nên học - thuật bình-dân

Tối sơ, loài người trí thức còn non nớt, phải lo phần đầu cũng thế giới thiên nhiên, phần thì chống với rắn độc thú dữ, phần thì lo hái quả bắt cá mà cung cấp cho sự nhu cầu; con người sống đời, ngoài việc mưu đường sinh hoạt vật chất ra, không nghĩ đến việc gì khác, mà cũng không còn sức dẫu mà nghĩ đến. Nói cho xác đáng, bấy giờ, con người vẫn có dùng đến trí não, song chỉ dùng vào việc gần trước mắt, có quan hệ mật thiết với đường sinh hoạt mà thôi; chứ sự tư tưởng không tách riêng ra làm một hiện tượng trừu tượng hẳn. Nhưng từ khi sinh hoạt dễ dàng hơn, thì loài người được thảnh thơi nhàn hạ hơn; từ đó mới có cuộc «sống» về tinh thần, mà xã hội mới bắt đầu có một nền học thuật. Học-thuật tức là cái hệ-thống tư-tưởng của xã - hội. Xã - hội loài người từ xưa đến nay trải qua nhiều thời kỳ; trong mỗi thời kỳ, chế-độ xã-hội mỗi đổi mới; ta có thể nói rằng có bấy nhiêu thời kỳ xã-hội khác nhau. Trong một xã-hội cách-từ chức kinh tế trong xã-hội làm nền tảng, còn học thuật chỉ là tầng nhà của cấu tạo ở trên. Nhà tranh vách đất không bao giờ xây trên nền tảng «xi-măng», mà lâu đài tráng lệ cũng không thể dựng trên đám đất không được; mối liên lạc của học-thuật với xã-hội cũng dựa theo cái nguyên-lý tương-tự. Xã-hội nào, học-thuật ấy — Trái lại, học thuật lại có ảnh hưởng đến xã-hội rất sâu xa, học thuật có đổi mới mà sau một xã-hội mới đổi mới cơ thành lập được, vì lẽ ấy học-thuật là một nhân tố đến vận mệnh một xã hội. Cũng vì lẽ ấy, nên cái câu nói: muốn đổi mới xã hội, phải đổi mới học thuật của đời học-già vẫn có đúng một phần. Tôi nói: đúng một phần, là vì câu nói trên mà có biết giới hạn cái ý nghĩa của nó, thì mới có thể gọi là đúng, là không bóng lũng được. Muốn đổi

mới xã-hội, trước phải đổi mới học-thuật; nhưng không phải có kẻ muốn là được và mới được dẫu, mà cũng không phải ý muốn thế nào thì học thuật đổi mới theo thế ấy. Cái ý «muốn» tuy là một biện tượng tâm-lý, xem qua thì có tính chủ quan, duy tâm hẳn; song cái ý muốn đổi mới xã-hội, sở dĩ có kẻ lãnh-hội, chính vì xã-hội ấy tất phải đổi mới; thì thế nào, không người này thì người khác, cũng có kẻ lên gác đứng ra để khởi những tư tưởng mới. Ở Pháp vào thế kỷ 18, Lu-Thoa, Mạnh-Đức cũng học phải mới gây dựng nên một nền học-thuật mới, nhưng phải biết rằng nền học thuật ấy thành lập, không phải vì ý muốn của Lu-Thoa và Mạnh-Đức, mà chính vì sự đổi mới là một điều tất yếu.

Xem qua lịch-sử, ở thời đại nào cũng có một vấn đề học thuật mới. Cổ-nhiên, cái «mới» ở thời đại này khác hẳn và lẫn khi trái hẳn với cái «mới» ở thời đại trước, vấn đề nói trên theo hoàn cảnh xã-hội mà nội dung thay đổi. Ngày nay, học thuật mới, tức là nền học thuật bình-dân.

Có kẻ nghe đến học-thuật bình dân, không thể nhận ý nghĩa được; họ nói rằng: «Người ta có trí thức siêu cao mới có tư tưởng lớn, và mới đủ sức giúp vào sự gây dựng nên một nền học-thuật. Mà trong đời, không phải ai ai cũng có thể có trí thức siêu cao. Đừng nói đến ảnh hưởng của hoàn cảnh xã-hội, con người sinh ra, tự nhiên cái bản-năng thế nào cũng có sai biệt: kẻ thông minh, người chần-phác. Bản năng không đồng nhau, trí thức cũng không thể đồng nhau được; các nhà đại-tư-tưởng chỉ là một phần ít mà thôi. Nay nói đến nền học thuật bình dân nghĩa là nền học thuật của số đông, thế chẳng phải là trái hẳn với lẽ tự nhiên hay sao?»

Học-thuật bình-dân là học-thuật của số đông, do những nhà tư tưởng dân đại biểu cho bình-dân xây nên đắp móng, không có gì là trái lẽ tự nhiên cả. Vẫn biết cái luật bản năng bất đồng là có thật, song những nhà đại-tư-tưởng là phần ít, chứ có phải đều là người thuộc về phái thống trị số ít cả đâu? Một nhà học giả Đông-phương có nói: «Những kẻ lao tâm (có trí thức) trí người, n'ưng kẻ lao lực (không có trí thức) bị người trị»; song ai có con mắt quan sát cũng biết là câu nói về căn cứ. Những kẻ trí người không phải đều có trí thức cả. Và ai bảo trong đám người bị trị, trong đám bình-dân kia, lại không có những nhà tư tưởng trí cao tài rộng?

(Còn nữa)

HẢI-THANH

MANDATS CỦA AI??

Bản báo có tiếp được 3 cái mandat: série A 001.009 số 158 ở Đông-Hới ngày 10-4-30, série A 001.106 số 121 ngày 10-7-30 poste Luangprabang (Laos) và série A 002.738 số 004 ở Faifoo ngày 11-8-30 mà không có tên người gởi. Vậy ngài nào có mandat ấy xin trả lời cho biết, cảm ơn.

Tieng-Dân

BỆNH ĐÀN BÀ

Y-sĩ: TRẦN-DINH-NAM
(Tiếp theo và hết)

VI. — Phép vệ-sinh ở bộ-phận sinh-sản của đàn bà

Những bệnh đàn bà tới bàn mấy kỳ trước, nếu người đàn bà biết vệ sinh ở bộ phận sinh sản, thì nhiều khi tránh khỏi được. Nếu không may đã mắc phải, như mình biết dùng những cách rửa, cách đặt thuốc ở trước cửa tử-cung cho đúng phép, thì thấy thuốc có thể bày cho mình làm, đã khỏi phiền thấy thuốc mà lại đỡ tốn.

Đàn bà Annam ta một số rất nhiều chưa biết cách vệ sinh ở bộ phận sinh sản. Không phải nói người nhà quê mà thôi, hạng người ở thành thị, hạng người có lấy học cũng thế. Phải biết rằng sự vệ sinh ở bộ phận sinh sản trọng yếu hơn sự vệ sinh ở một mũi tay chân. Một mũi tay chân có nhớt thì sinh sài, sinh ghê; chứ bộ phận sinh sản mà nhớt, thì chẳng những hại đến tánh mệnh người mẹ, mà còn có thể hại đến tánh mệnh đứa con tương lai nữa.

Lại một điều này nên biết: có đồ dùng như nước-tim, bôc (bock-laveur) là cái thùng chứa nước tim để cho vào cửa mình trong khi rửa v.v., mà dùng không đúng phép, thì nhiều khi cũng hại lắm. Nhiều bệnh ở bộ phận sinh sản sinh ra chỉ vì sự dùng không đúng phép đó. Bởi vậy có khi dụng mà không biết dùng không bằng không có khi dụng.

Sau này tôi xin bày phép vệ sinh ấy. Phép ấy không khó gì, cũng không tốn gì, trông rằng đồng bào nữ giới, ai chưa biết, nên theo mà làm.

Mỗi người đàn bà nên sắm:

- 1) Một cái bôc hai lít (bock-laveur).
- 2) Một cái giấy cao-su.
- 3) Một hay hai cái ca-nuyn bằng thủy tinh (canote vaginal) là cái đồ chắp vào ống cao su mà đặt vào cửa mình trong khi rửa.
- 4) Một cái ba-xanh (bassin) là cái chậu rộng mà thấp vành để hứng nước rửa cho khỏi chảy ra ngoài.
- 5) Một gói bông hút nước đã hấp rồi (coton hydrophile stérilisé).
- 6) Một chai thuốc tím (perman-ganate de potasse).
- 7) Một chai rượu cồn để đốt (alcool à brûler).

Ngày thường. — Mỗi buổi sáng, khi mới dậy, trước khi rửa mặt, phải rửa cửa mình. Chỉ dùng xà phòng với nước mà rửa. Rửa phía ngoài, rửa hai hàng, rửa cho sạch những bụi bặm, như nhớt ở những nơi đó. Rửa xong, lấy một cái khăn sạch riêng để lau.

Trong mấy ngày có kinh nguyệt. — Trong mấy ngày có kinh nguyệt, sự rửa phía ngoài đó nên làm một ngày hai lần. Phải dùng khổ thay mới cả cũng được, nhưng «bông hút nước đã hấp» dùng đặt trước cửa mình phải thay một ngày hai lần, thay sau khi rửa và nói ở trên. Kinh nguyệt hết rồi, thời dùng bôc với nước tim mà rửa trong cửa mình.

Trước khi dùng bôc, phải đổi bôc. Thảo riêng giấy cao-su và ca-nuyn ra, để riêng bôc một mình. Đổ vào trong bôc của nước xấp rượu cồn, trong cồn rượu chày khuấy bôc, rồi lấy diêm mà đốt. Đốt xong, (xem tiếp trang ba cột nhì)